

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendkívüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. ide küldendő)
a kéziratok

KIADÓHIVATAL:
Városi Könyvnyomda-Vállalat
irodája. Ide küldendő
az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A Hortobágy hasznosítása.

Lapunk megindulása óta folytonosan harcolt a toll fegyverével a Hortobágy hasznosítása érdekében, mert meggyőződéséé kövült bennünk az a gondolat, hogy jóvedelmesebbé kell tenni ama kiaknázatlan pusztarészeket, melyek ma igen csekély jóvedelmet hoznak. Nemcsak országos nemzetgazdasági szempontból szükséges ezen eddig heverő pusztarészek eke alá vonása, hanem városgazdasági okból is, mert városunk évről-évre emelkedő kiadásával szemben meg kell nyitnunk mindama jóvedelmi forrásokat, melyek eddig igen csöndesen csörgedeztek.

Évek óta foglalkozik városunk Tanácsa, szakbizottságai és törvényhatósági bizottsági közgyűlésünk a Hortobágy hasznosításának kérdésével. A hasznosításra több javaslat érkezett be, melyeket annak idején lapunkban közöltünk és mindegyiket érdeme szerint méltattunk, közben tárgyalás indult meg a földmivelésügyi kormány és a város között a legelő egyrészesítés mesterséges öntözésére, mely azonban még nincs befejezve.

Most egy új javaslat, illetve ajánlat fekszik előttünk, melyet egész terjedelmében bemutatunk olvasóinknak. Az ajánlatot Kubik Gyula adta be városunk Tanácsához tárgyalás végett.

Az ajánlat így hangzik:

Nagyságos Polgármester Ur!

A statisztika bizonyítja, de különben is köztudomású tény, hogy a Hortobágy-pusztá átalátállománya a Tiszaszabályozás befejezése óta — fokozatosan a mai napig — régi állományának egy harmadára szállott alá. A Tisza szabályozása megszűnt a hortobágyi legelőnek az árvekkel való koronkénti elborítását s ezzel elvonta a földtől a Tisza iszapjában rejlő termékenyítő erőt, úgy, hogy e földek fokról-fokra szárazabbakká és sivárabbakká váltak. A hortobágyi legelő gazdasági értékének ez a fokozatos hanyatlása érzékenyen és hátrányosan befolyásolván Debreczen várospolgárainak mezőgazdasági tevékenységét, az utolsó évtizedben mindinkább érezhetővé vált annak szüksége és megerősödött az a törekvés, hogy a Hortobágy-pusztá mesterséges öntözés útján helyzetessék vissza abba az állapotba, amely alkalmas volt a múltban arra, hogy Debreczen város polgársága által üzött marhatenyésztést és nevelést, hazánk határait tulszárnyaló hirre emelje.

E törekvésnek és a gazdasági szükségességnek felismerése, vagyis a Hortobágyinak, mint legelőnek értékesítése, belterjesebben való kihasználása, egyszóval a szabad kir. város, valamint polgárai számára jóvedelmesebbé tétele eredményezte a hasznosításra irányuló értékes javaslatok

között azt a nagyszabású és kiváló tervet, amelyet a debreczeni m. kir. kulturmérnökség ugyanannyi buzgalommal és fáradhatatlan szorgalommal, mint kiváló szaktudással a Hortobágy-pusztán létesítendő öntözőcsatornákról készített.

Miután ugy tudom, hogy ezen tervezés alapját az a főlveés képezte, hogy ez öntözőcsatornák és öntözőművek építési költségei Debreczen város községének vagyonaából fedeztessenek, a kulturmérnökség — 15 évvel ezelőtt — számítva az akkori alacsony munkabérekre, továbbá a műtárgyakat csupán faconstrukcióval tervezve s általában a befektetendő tőke megszorítására irányuló törekvéssel oly terveket készített, melyeknek megvalósítása csupán circa két és félmillió korona tőke beruházását igényelte volna, így akarván megkönnyebbiteni és lehetővé tenni a tervezett műnek létesítését.

A kulturmérnökség által készített ezen tervek alapján e megépítendő csatornázási mű alkalmas lenne arra, hogy a legelők öntözési céljaira négy és fél köbméteres másodpercenkénti vizsugar szállíthatassék. Ez a mennyiség, circa 30,000 knt. holdat véve alapul, átlag napi 2 mm. csapadéknak felel meg. Kétségtelen, hogy ez a csapadékmennyiség a legelők *nedvesítésére* elegendő.

Kétségtelennek tartom azonban azt is, hogy ha a legelők *állandó nedvesítése* útján azok termése fokoztatik anélkül, hogy gondoskodás történnék a földek trágyázásáról, vagyis a *termőképességnek fenntartásáról, sőt növeléséről*, ugy mihamarább, minden bizonnyal azonban 10—15 év alatt bekövetkezend az az állapot, mikor a földek, épen az állandó nedvesítés által elért forcirozott termés következőkben termőképességüket vagy egészen, mindenesetre azonban tetemes részben elvesztik, úgy, hogy aránylag rövid időn belül a földek még annyi füvet sem fognak teremni, mint amennyit teremnek most, amikor azoknak öntözéséről gondoskodás nem történik ugyan, de másrésről nem történik olyasmi, ami az erőteltett termelés következtében a földek termőképességét mesterségesen fokozná.

Ezek az elvitatathatlan tények vezettek engem arra a gondolatra, hogy a Hortobágy-pusztára vonatkozólag oly öntözési terveket készítsék, amelyeknek megvalósítása esetén a legelőknek nemcsak rendszeres nedvesítése és ennek révén termése, hanem ezenfelül a földek termőképességének fenntartása, sőt emelése is biztosíthatassék.

A földek *termőképességének fenntartására* és emelésére — az öntözési csatornákkal kapcsolatban — önkénytelenül kínálkozik racionális megoldásként az, hogy a Tiszának vize, annak rendkívül termőképes iszapjával együtt koron-

ként a földek egyik vagy másik részére nagy mennyiségben vezettetsek, hogy a megfelelő mennyiségű termékeny iszapnak lerakodása által a földek termőképessége állandósítsassék, sőt emeltessek.

Ezzel az eljárással eléretnek — mesterséges uton — egyenletesen és céltudatosan az az eredmény, amelyet hajdan — természetes uton — a Tisza az ő koronkénti áradásaival a Hortobágy-pusztá egyik-másik részén előidézt.

A kulturmérnökség terveinek, valamint a felmerült egyéb javaslatok és gyakorlati tapasztalatoknak felhasználásával számításokat eszközöltem, melyek azt eredményezték, hogy abban az esetben, ha a csatornázás s általában a vízszállítási berendezések oly tervek alapján hajtatódnak végre, melyek lehetővé tennék azt, hogy a kulturmérnökség által tervebe vett négy és fél köbméteres másodpercenkénti vizsgár helyett koronkénti circa tizenöt köbméteres másodpercenkénti vizsgár szállítsassék, úgy a legelő állandó nedvesítésén felül a földek termőképességének fenntartása, sőt fokozása is teljes mértékben elérhető leend. A circa 15 köbméteres másodpercenkénti vizsgár szállításának esetében ugyanis, ha ez az öntözhető földeknek egyik évben csak egyik felére, másik évben viszont másik felére alkalmaztatnék, úgy ilyen nagyobb mennyiségű viznek szállítására, csak 20 egymást követő napot számítva, körülbelül 15,000 kat. holdnyi terület, 280 mm. magasságú iszapos vízréteggel volna befedhető, ami teljesen elegendő mennyiség ahhoz, hogy az abban foglalt iszapmennyiség a földet kellőképen megrágyazza.

Egy ilyen nagyobb méretű csatornázási tervnek megvalósítása azonban, a megváltozott munkabérekre, az állandó jellegű, betonból, kőből és vasból építendő műtárgyak tetemesen magasabb előállítási árára és az alapisz néheziségre stb. való tekintettel, számításaim szerint, körülbelül 6 millió koronányi tőkének befektetését igényelné.

Miután pedig még a kulturmérnökség által kidolgozott terv sem valósítottat meg és most is csak egy kísérlet tervezetik, holott Olaszországban már három millió, Franciaországban pedig négy millió katasztrális hold áll állandó öntözés alatt és így az öntözés terén az eredményeket kísérletezés útján megállapítani ma már régen idejét multá, azt hiszem, hogy a város nem szándékozik a kulturmérnökség terveinek nagyobb horderejű — circa 6 millió korona tőkét igénylő — csatornázási terv megvalósításával járó kockázatot viselni s főképen nincs szándékában egy ilyen nagyszabású öntözési műnek néhez és komplikált üzemeltetésére s adminisztrációjára berendezkedni.

Ezért oly javaslattal járulok a tekintetes törvényhatósági közgyűlés elé, amely terv megvalósítását a város és polgárainak minden megterhelése nélkül, de a szab. kir. város eddigi jogainak és polgárainak nyújtott kedvezmények teljes épségben tartása mellett, sőt azoknak fokozottabb mértékben való értékesítésével, ezeken felül pedig a szab. kir. város eddigi jóvelmeinek emelésével, magánvállalkozás útján lesz hivatva biztosítani.

Én hajlandó vagyok ugyanis az általam fentebb jelzett nagyobb méretű tervet megvalósítani és e célból bátorodom a következő ajánlatot tenni:

Ha Debreczen szab. királyi város nekem a circa 42,000 kat. holdat tevő Hortobágy-pusztá használatát legeltetés és gazdasági értékesítés és művelés céljaira 50 évre átengedi, továbbá a városi polgárok tulajdonát képező és a hortobágyi legelőket mindenkor igénybe veendő marhaállományt, illetőleg a legelőbert az alábbi 7-ik pont-

ban körvonalozott elvek szerint állapítja meg és e béreket a polgároktól beszedi és ezen legelőbérből — ugyancsak a 7-ik pont szerint — engem illető részt nekem kiszolgáltatja, végül megengedi, hogy az esetben, ha a polgárok valamely év december 31-ig a következő évre 30,000 darab számos marhánál kevesebbet jelentenek be legelőre, úgy jogosítva leszek a 30,000 darabból hiányzó számos marhamennyiséget idegen marhákkal pótolni és ezek tulajdonosaitól alku szerint megállapítandó legelőbert szedni, úgy én magamat a következőkre kötelezem:

1. Kötelezem magam a circa 42,000 kat. holdat tevő Hortobágy-pusztát — a szab. királyi város és polgárainak minden hozzájárulása és megterhelése nélkül — a Tiszából vezetendő öntözőcsatornákkal s oly mérvű vízszállítási művekkel ellátni, melyek 30,000 darab marha legeltetésé céljából alkalmasak lesznek arra, hogy ezen pusztának alacsonyabb fekvésű, circa 25—30,000 kat. holdnyi területe hat hónapon át — tavasztól őszig — 4-5 km. másodpercenkénti vizsgár szállítása által öntöztessek és ezenfelül a földek termőképességének emelése céljából ezen földekre, a racionális gazdálkodásnak megfelelő beosztással, az őrízhető koronkénti circa 15 köbméter másodpercenkénti vizsgár szállítsassék.

2. A Hortobágy új gazdasági beosztása a szab. kir. város küldöttjei kívánalmának figyelembe vétele mellett megállapítván, az 1. pontban említett öntözési mű a földművelésügyi m. kir. miniszterium által elbírálendő és jóváhagyandó tervek és kiviteli módzatok szerint lesz megépítendő és annak üzemképessége, az elérendő cél szem előtt tartásával, a földművelésügyi m. kir. miniszterium által megtartandó felülvizsgálat útján lesz megállapítandó.

3. Kötelezem magam s utódaimat az öntözési művet a szab. kir. város és polgárainak megterhelése nélkül 50 éven át üzemben tartani és 50 év elteltével az egész művet minden ellenzolgáltatás nélkül — jó karban és tehermentesen — a szab. kir. város korlátlan tulajdonába átboctatani.

4. Kötelezem magam arra, hogy a hortobágyi legelőre a szab. kir. város által adók, illetékek, Tisza-szabályozási költségek, felügyeleti, kezelési költségek és egyéb a szab. kir. város költségvetésében szereplő, a hortobágyi legelők címén eddig kiadott évi 160,000 koronányi összeget kitévő kiadásokat sajátomból fogom fedezni.

5. Miután a szab. kir. városnak a Hortobágy-pusztából eddig húzott Tisza jövedelme évenként átlag circa 50,000 koronát tett ki, kötelezem magamat arra, hogy a hortobágyi pusztá jövedelme címén a szab. kir. városnak 50 éven át évenként minden körülmények között és minden levonás nélkül évi 100,000, azaz egyszázezer koronát fizetek.

6. Tekintettel arra, hogy a Hortobágy-pusztának egy része okoszerű gazdasági művelés alá vonandó, kötelezem magam arra, hogy ezen, a legeltetésőt elvont 12,000 kat. hold terület gazdasági kihasználás alá vonom, a gazdasági épületek és egyéb létesítmények és felszerelések céljaira szükséges körülbelül két millió korona tőkét igénylő beruházásokat — a szab. királyi város minden megterhelése nélkül — sajátomból fokozatosan létesíteni fogom s 50 év leteltével az összes épületeket és egyéb, a mezőgazdaság céljaira szolgáló létesítményeket, minden ellenzolgáltatás nélkül, jókarban és tehermentesen a szab. kir. város korlátlan tulajdonába átboctatom.

7. A legelőbérnek minden számos marha utáni évi bérösszegét a szab. kir. város illetékes fóruma az alábbiak-

nak tekintetbe vételével állapítja meg s ezen bérösszegek-ből nekem a következő részesedéseket biztosítja:

a) Míután az eddigi legelőbér számos marhánként és évenként circa 60 napos legeltetésnél körülbelül 12 koronát tett ki, ami évi 180 napos legeltetésnél körülbelül 36 korona évi bérnek felel meg, a szab. kir. város az évi legelőbért a városi polgárok marháira vonatkozólag számos marhánként az első 10 évben legalább 22 koronában, legfeljebb azonban 36 koronában állapítja meg. A legelőbérnek ezen minimális és maximális határai — tekintettel a pénz cseréértéke, fokozatos csökkenésének nemzetgazdasági törvényére — tíz évről tíz évre — 150 koronával emeltetnek, úgy, hogy például a 41-ik évtől az 50-ik évig az évi legelőbér minimális határa 28 korona, maximális határa pedig 42 korona lesz.

b) Az előbbi pont szerint megállapított legelőbérből az első 10 esztendőben 22 kor. — fil.
 11-től 20 évig 23 „ 50 „
 21-től 30 „ 25 „ 50 „
 31-től 40 „ 26 „ 50 „
 41-től 50 „ 28 „ — „
 engem fog illetni.

c) A mindenkori legelőbérösszegeből az előbbi b) pontban megállapított — engem illető — összegben felülí résznek 70%-a Debreczen sz. kir. városát, 30%-a pedig engem fog illetni.

d) Ha a legelő minősége és termése megengedi, hogy arra 30,000 drb számos marhánál több bocsatlássék legelőre, úgy a többlet utáni egész legelőbérösszegeből 50%-a szab. kir. városat, engem hasonlóképen 50% fog megilletni.

e) A pásztorbérek — a juhok legeltetését kivéve — kizárólag engem terhelnek.

8. Kötelezem magam az ezen ajánlatomban foglalt jogok gyakorlására és kötelezettségek elvállalására és teljesítésére megfelelő tőkével rendelkező részvénytársaságot alapítani és arra az ajánlatomban foglalt jogokat és kötelezettségeket átruházni. Kötelezem magam, hogy az alapítandó részvénytársaság kötelezettségeinek biztosítására a szabad kir. városnak megfelelő óvadékok fog nyújtani és hogy a szab. kir. város által mindenkor kiküldendő megbízottak részére a részvénytársaságnak úgy igazgatóságában, mint felügyelőbizottságában két-két hely a részvénytársaság egész tartamára alapszabályszerűleg biztosítva leendő.

Fenti ajánlatom megtételénél irányadóul nekem az szolgált, hogy a terv létesítése és ajánlatom elfogadása esetén a részemre kilitásba helyezett — az ajánlatban körvonalozott — évi bevételek ne legyenek magasabbak, mint amennyi a befektetések normális amortizációjára, az üzem fenntartására s a szab. kir. városal szembem elvállalt összes kötelezettségeim fedezésére lelkiismeretes számítás szerint előreláthatólag feltétlenül szükséges leendő. Nem vettem számításba a kockázatot, sőt még az üzleti nyereséget sem. Más oldalról pedig, amidőn a polgárok és a város részére nyújtandó előnyök mérvét állapítottam meg, elmentem azon legtávolabbi határig, amelyen tulmenni a matematika már nem engedtet. Minimális számokkal számoltam akkor, amikor a vállalat finaciális szükségletéről volt szó és maximálissal akkor, amidőn a polgárok és város előnyei forogtak kérdésben.

Ezekre való tekintettel a tervezett nagy horderejű és nagyméretű műnek létesítése pénzügyileg csak akkor leendő lehetséges, ha az állam részéről megfelelő anyagi támogatásban fog részesülni. Erre kellett számítanom és joggal szá-

mitok is, mert tudom, hogy a földmívelési kormányzat a földeknek belterjesebb kihasználása céljából létesítendő öntözőcsatornákat állami támogatásban részesíteni szándékozik s így kétségtelennek tartom azt, hogy nem fogja e támogatást épen attól a vállalatától megvonni, amely annyi ezer gazda és egy nagy város anyagi érdekeit szolgálni és előmozdítani leendő hivatott.

Ez irányban szándékozom is a tárgyalásokat a földmívelési kormányzattal megindítani, azonban a magas kormány velem a tárgyalásokat — a dolog természeténél fogva — csak akkor kezdhett meg, ha a tervezett mű létesítéséhez való valamely jogcímét igazolhatok. E jogcím pedig részemről nem lehet más, mint a mű tervezésére és létesítésére vonatkozó formális előmunkálai engedély és fenti ajánlatomnak a részletes szerződés alapjául való elfogadása. Ezekre nekem a fenti okokból feltétlenül szükségem van.

Ezen ajánlatommal kapcsolatosan tehát tisztelettel kérem a tekintetes törvényhatósági közgyűlést, hogy nekem engedélyt adni méltóztassék arra, hogy ezen csatornázási művek általános és részletes kiviteli terveinek elkészíthetése céljából úgy magam, mint megbízottaim és alkalmazottaim a szükséges felvételeket, lejtmeréseket és adatgyűjtéseket eszközölhessék. Ezen engedély kiadásával egyidejűleg kérem megengedni azt, hogy a tervezési külső munkálatok tartamára a hortobágyi csárdában 12 mérnök részére hajlék és a Mátán 5 pár ló részére istálló és megfelelő díjazás ellenében pedig takarmány adassék.

Tekintettel azonban arra, hogy ezen nagyméretű mű tervezése és kiviteli terveinek elkészítése nagy munkát és tekintélyes tőkét igényel, e munkálatokat — természetesen — csak az esetben foganasitanám, ha a tek. törvényhatósági közgyűlés a tervek jóváhagyása esetére fentebbi ajánlatomnak egy részletes szerződés alapjául leendő elfogadására iránt már most nyilatkozni méltóztatnék. Ezen ajánlatomnak elfogadása esetében kötelezem magam az összes tervekét két éven belül a Nagyméltóságu földmívelésügyi m. kir. miniszteriumnak jóváhagyás céljából bemutatni.

Végeztül szabadjon pár szóval rámutatnom azokra a gazdasági előnyökre, s szabadjon röviden összegezmem azon bevételi többleteket is, amelyek a tervezett öntözési mű létesítése esetén — szemben a mai állapottal — a város polgárait mint egyéneket s magát a várost, mint jogi személyt megilletni fogják.

A legelőnek rendszeres nedvesítése és koronkénti elárasztása utjáni megermekenyítése a legelő természetét állandósítja, egyenletessé teszi s függetleníti az időjárás s a klimatikus viszonyok szeszélyeitől. Mig a természetre s az időjárás soha ki nem számítható esélyeire bízott legelő hozamát előre megállapítani lehetetlen s így az ilyen legelőre utalt marhaállománynak mennyiségét sem lehet előre meghatározni, addig a rendszeresen nedvesített legelő hozamának egyenletes vola s állandó jellege lehetővé teszi azt, hogy a legelőre utalt marhaállomány mennyisége évekkel előre megállapíttassék s ez alapon az állomány állandósíttassék. A marhaállomány állandósítása az okszerű gazdálkodásnak előfeltétele. A marhaállománynak megfelelő legelővel való állandó biztosítása képezi a legelő öntözési műveknek a gazdaságra nézve — talán — legfontosabb előnyét.

De vannak ezenkívül konkrét esetben még más előnyei is.

Az utóbbi időben ugyanis alig 20,000 drb számos marha s álag 60 napon át kapott legelőt, ami összesen

évi 1.200.000 marhalegelő napot tesz ki. Az öntözési mű létesítése esetén legalább 30.000 drb számos marha 180 napon át fog legelhetni, ami évi 5.400.000 marhalegelő-napnak felel meg. Más szavakkal: ez a *gazdasági érték*, melyet Debreczen sz. kir. város polgárai azon a révén élveztek, hogy a Hortobágyon marháik részére olcsó legelőt kaptak, ez a gazdasági érték a polgárok magán gazdaságában az öntözési művek által meg fog négyeszeresődni, sőt talán ötszöröződni.

Hogy a polgároknak nyújtandó ez a gazdasági előny pénzértékben összegezzé meennyit tesz ki, azt én megállapítani nem tudom. De az a gazda, aki kiszámította magának azt, hogy pénzértékben mennyit képvisel az ő gazdaságában a hortobágyi olcsó legelőnek előnye, az könnyen kiszámíthatja ezen előny pénzbeli értékének négy vagy ötszörösét.

A város közönségének, mint jogi személynek, jövedelmi szaporulatát illetőleg azonban már egyszerűbb a számítás.

1. A szab. kir. városnak a hortobágyi legelőből huzott évi tiszta jövedelme az utóbbi időben 50.000 korona volt. E jövedelemnek kétszerese, vagyis évi 100.000 korona az öntözési mű létesítése esetén — minden körülmények között és fix — biztosítva leendő.

2. Ha a szab. kir. város illetékes fóruma az ezen ajánlatom 7-ik a) pontjában meghatározott legelőbérnek minimumát fokozatosan emelve a legelőbért 22 korona helyett például 32 koronában állapítja meg (ami a mai legelőbérnél — viszonylagosan — még mindig alacsonyabb), úgy ennek a 10 korona többletnek a várost illető 70%-a — a 30.000 drb számos marhánál — évi 210.000 korona további tiszta jövedelmi többletet fog eredményezni.

3. Ha pedig a legelők, azoknak nedvesítésén kívül, a rendszeres elárasztás után termékenyebbé tétetvén, oly állapotba jönnek, hogy azokon nemcsak 30.000, hanem 40.000, sőt ennél is több számos marha kap megfelelő táplálékot, úgy csak 10.000 drb számos marha többletet és évi 32 korona legelőbért véve számítási alapul, az ezen legelőbértöbblet összegből a szab. kir. várost megillető 50%, további évi 160.000 korona tiszta jövedelemmel fogja a szab. kir. város pénztárát gyarapítani.

A városnak e három pontban érintett jövedelmi többletete tehát előreláthatólag évenként legalább (50.000+210.000+160.000) 420.000 koronára fog rugni.

Az évi teljes jövedelmi többleten felül a város 50 év múlva minden ellenzolgáltatás nélkül egy olyan gazdasági beruházásnak jut korlátlan birtokába, amely circa nyolcz millió korona tökélt fog képviselni; birtokába jut, minden ellenzolgáltatás nélkül, egy circa 10.000 kat, holdas oly mezőgazdaságilag művelt területnek és egy oly öntözőműnek, amelynek létesítésén, berendezésén, üzembehozásán mások fáradoztak, amely berendezésekkel mások bajlódtak, amelyeknek kockázatait mások viselték, amely gazdasági berendezéseknek — bizonyval évekig tartott — gyermekbetegségeinek gyógyítási költségeit mások fizették.

De a városnak a terv létesítéséből eredő előnyei és pénzügyi hasznai, a már vázoltakon felül is fokozhatók az eselben, ha a vízellátási művek olyképp rendeztetnek be, hogy azok ne csupán a földeknek koronkénti elárasztására s azoknak legeltetés céljából állandó nedvesítésére legyenek alkalmasak, hanem másodpercenkénti 15 köbméteres vízmennyiségnek állandó szállítása révén képesek legyenek a földeknek egy részét oly mérvben öntözni, hogy azokon részben rizsföldek, részben pedig műtrágyázás segélyvel gazdag rétek létesíttessenek s ez utóbbiakon

nyert nagymennyiségű szénatermésre való tekintettel jövedelmező tejgazdaságok is berendezhetők legyenek.

A vízellátási és öntözési műveknek ezen nagyobb-méretű berendezésére s ebből folyólag a földeknek nagyobb s belterjesebb hasznosítására vonatkozólag most még konkrét ajánlatot nem teszlek. Ha a szab. kir. város közönsége a belterjesebb gazdálkodásra alkalmas nagyobb mérvű berendezést is kívánatosnak tartaná, úgy ez, az általam most tervbe vont létesítményekből később is bármikor kifejleszhető leendő.

Nagyasági Polgármester Ur!

A nyugati államok mezőgazdasági fejlettségének s gazdaközönsége vagyonosodásának egyik titka — az öntöző csatornák. Öntöző csatornákkal felszerelt egy kat. hold földdarabért Olasz- és Franciaországban 500—1000 korona évi bért fizet a bérlet és meggazdagodik az olyan minőségű földön, mely minátunk talán csak birkalegelő-számba mehetne.

A külföldi mezőgazdasági fejlettségnek ettől a perspektívájától még igen távol állunk. De hogy e perspektíva — legalább a távol jövőt illetőleg — megnyíljék előttünk, ideje, hogy az ahhoz vezető uton megtegyük már az első lépést.

A földmívelési kormányzat mezőgazdasági programjának legkimagaslóbb pontja „Termeljünk többlet!” A Hortobágyon a fölbtermelésnek kulcsa az öntözés. Kisebb kerektekben, elvéve — kormánytámogatás révén — létesültek ugyan már hazánkban is öntöző csatornák, ezeknek azonban az általános mezőgazdasági életre vonatkoztatva hatálytalan volta igazolja azt, hogy az első lépés, mely csakis egy nagyszabású, az ország gazdasági életére — *példaadás révén* is — kibátó mű lehet, még nem tétetett meg. Hogy az első lépés még mindég várat magára, az nem a földmívelésügyi kormány mulasztása, hanem hibája ez a magánvállalkozásnak, amely minátunk a birtelen és lehetőleg fáradság nélküli meggazdagodás kényelmes útjait járja s nem szeret foglalkozni oly tervekkel, még kevésbé szeret áldozatot hozni oly beruházásokra, melynek hasznát, gyümölcsét csak a gyermekek, vagy talán csak az unokák élvezendik.

Debreczen sz. kir. város geográfiai fekvése, egy termékeny iszappal bíró folyóhoz való közelsége s egy mondhatni parlagon heverő nagy terület ösztönöznek engem arra, hogy a mezőgazdasági fejlettség legmagasabb fokához vezető első lépést, mint mérnök megtenni segítsek. Mert az én vállalkozásom csak segítség lesz az első lépéshez, amelyet nem én, hanem Debreczen sz. kir. város közönsége fog megtenni az által, hogy lehetővé teszi a gazdasági nagy horderejű műnek létesítését.

És ha mindez meg fog valósulni, úgy bizonyval minden igaz magyarnak szívét öszinte öröm fogja eltölteni abban a tudatban, hogy ezt a gazdasági fejlődéshez vezető nagy lépést is az a legmagyarabb város tette meg, amely a sok idegen nemzetiségű lakta hazában nemcsak a magyar érzelmeiben elsőszégből, hanem a gazdasági haladás útjánai vezetéséből is részt kér magának.

Mély tisztelettel

Kelt Budapesten, 1911 szept. hó 25-én

a Nagyasági Polgármester Urnak

aláíratos szolgálja

Kubik Gyula.

Hírek.

— **Kenézy Gyula dr. kitüntetése.** A hivatalos lap október 5-iki száma a következő legfelsőbb kéziratot közölte: „A személyem körüli miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére dr. Kenézy Gyulának, a debreczeni bábaképzede igazgatójának, a közügyek terén teljesített szolgálatai elismerésül a magyar királyi udvari tanácsosi címet díjmentesen adományozom. Kelt Bécsben, 1911. évi szeptember 28-án. Ferenc József, gróf Khuen Héderváry Károly.” *Kenézy Gyula* dr. kitüntetése osztatlan örömet keltett városunkban. Nem soroljuk fel érdemeit, mert mindnyájan ismerjük azokat. Egy munkás önzelen élet jutalma ez a kitüntetés. Művelt elme, gazdag tudás és páratlan emberszeretet jellemzik Kenézy Gyula dr.-t. A szó nemes értelmében *egész* ember. Éppen azért mi is tisztelettel köszönjük őt kitüntetése alkalmából, kívánva, hogy élete legyen ezental is áldása a közügyeknek, melyeknek eddig is lelkes apostola volt. Vegye őt körül még nagyon soká családjának boldogságos szeretete és mindazok nagyrabecsülése, kik benne a férferények ideálját tisztelik.

— **A másik királyi kézirat,** mely Csányi Viktor kir. tanfelügyelő királyi tanácsosi címerről szól, a következő: „Személyem körüli miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére, a népoktatásügy terén szerzett érdemei elismerésül, *Csányi Viktor* hajduvármegyei tanfelügyelőnek a királyi tanácsosi címet díjmentesen adományozom. Kelt Bécsben, 1911. szeptember 21-én. Ferenc József, gróf Khuen Héderváry Károly.” A kitüntetés a tanügy egy nagyon érdemes és nagyrabecsült tagját érte, aki egy negyedszázad óta működik mint tanfelügyelő nagy eredményt felültető buzgalommal. Igaz tisztelettel ödvözlünk mi is kitüntetésé alkalomból.

— **Pályázat.** A m. kir. honvédelmi miniszter az az alábbi pályázati hirdetményt küldte Debreczen sz. kir. város közönségéhez. Budapest székesfőváros közönsége által boldog emlékeztető József főherczeg ur 6 cs. és kir. Fensége honvéd főparancsnokának 25 évfordulója alkalmából s annak emlékére, a m. kir. honvédség árvái részére, az illetőségre való tekintet nélkül, létesített alapítványi helyek közül jelenleg az Erzsébet leányárvaházban egy hely kerülhet betöltés alá, mely helyre ezennel pályázatot hirdettek. Az árvaházba való felvétel kelleikekép igazolandó: a) az, hogy a felvétetni kért gyermek tényleg a m. kir. honvédség kötelekébe tartozott vagy tartozó apának örvényes leszármazója; b) a vagyontalanság; c) (félárvának) akik tudniillik apátlanak vagy anyátlanak, az életben levő szülő vagyontalansága; d) hogy az árva 6. életévét már betöltötte és hogy 12-ik életévét még tul nem haladta; e) hogy ép testű és elméjű, a himlőn átesett, vagy ellene sikerrel beoltott. Az árva kor és szülők elhalálása hiteles anyakönyvi kivonattal, testi és elmebeli állapot, himlőoltás és vagyontalanság közhatalóságilag hitelesített orvosi és helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó. A kellően felszerelt bélyegtelen kérvények, melyekben a szülő vagy gyám neve, állása és lakhelye (város, megye, utolsó posta) is felemlítendő, a f. évi október hó 31-ig a m. kir. honvédelmi miniszterhez nyújtandók be, ahonnan Budapest székesfőváros hatóságához fognak küldetni és a kijelölési jog gyakorlása végett József főherczeg ur 6 cs. és kir. Fenségehez fognak felterjeszteni. Az alapítványi hely az 1911—1912. tanév folyamán lesz betöltendő s a felvételt vagy fel nem vételről az árvák hozzátartozóit Budapest székesfőváros tanácsa hatósági uton fogja értesíteni.

15,726—1911.

Versenytárgyalási hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa a Piac-utca 26—28. számú telkeken emelendő városi bérház felépítésénél teljesítendő munkák elkészítésére nyilvános árlejtést hirdet.

1. A munkálatok a következők:

I. Föld, kőműves és elhelyező munkák.

II. Burkoló munkák.

III. Kőfaragó munkák.

IV. Vasszerkezeti munkák.

V. Ács munkák.

VI. Tetőfedő munkák.

VII. Bádogos munkák.

VIII. Asztalos munkák.

IX. Padlózati munkák.

X. Lakatos munkák.

XI. Mázoló munkák.

XII. Üveges munkák.

XIII. Szobafestő munkák.

XIV. Szobrász munkák.

XV. Vízvezetékek és csatornázási munkák.

XVI. Központi fűtés.

XVII. Megviz fejlesztő és szárító berendezés.

XVIII. Személtetőbő berendezés.

XIX. Porszívó berendezés.

2. Az árlejtésben csupán képesített és megfelelő ipari jogosultsággal bíró hazai iparosok vehetnek részt.

3. Ajánlatok tehetőek: az összes munkákra, munkacsoportokra és egyes munkákra és pedig úgy, hogy a homlokzatnak úgy a díszesebb, mint az egyszerűbb kivitelére külön ajánlat teendő.

3. A munkák a szerződés aláírása után azonnal megkezdendők és oly erővel végzendők, hogy az új bérház az 1912. évi november hó 1-vel teljeszen elkészítve rendeltetészerű használatának átadható lehessen.

5. A tervek, költségvetés, vállalati feltételek a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1-ig) megtekinthetők és a munkákra és szállításokra vonatkozó összes általános és részletes feltételek, valamint az ajánlati űrlap 20 koronáért, az egyes munkákra vonatkozó részletes feltételek pedig az általános feltételek és az ajánlati űrlappal együtt 3 koronáért szereshetők.

6. Ajánlattevő vállalkozó ajánlatával ismeri, hogy a vállalati általános és részletes feltételeket ismeri, azokat magára kötelezőnek elfogadja.

7. Ajánlattevők tartoznak a kiszolgáltattott munkakivonatokban az egységárakat számokkal, az eredményezett végösszeget pedig a munkakivonatok végén számokkal és betűkkel feltüntetni. Az ajánlati űrlapon feltüntetendő, hogy az illető vállalkozó milyen munkanemre, vagy munkanemre pályázik, valamint ezeknek a végösszege számokban és betűkben.

Csakis azok az ajánlatok fognak figyelembe vétetni, amelyek az eredeti munkakivonatok és ajánlati űrlapon tételtek.

8. Az ajánlatok azon címzettel, hogy: „Ajánlat a Piac-utca 26—28. számú városi bérház felépítésére” legkésőbb polgári évi október hó 17-dik napjának délelőtti 10 óráig a főmérnöki hivatalnál nyújtandók be. Később beadott, távirati, vagy utóajánlatok nem fogadtnak el.

A beérkezett ajánlatok ugyanazon nap délelőtti 11 óra-
kor a városi háza nagytanácstermében fognak nyilvánosan felbontani.

9. Az ajánlattevők 250,000 korona végösszegig 5 százalék, azonfelül pedig 2 százalék biztosítékot tartoznak készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban a város házipénztáránál a folyó évi október hó 16-dik napjának déli 12 órájáig letenni és az erről szóló elismervényt ajánlatukhoz csatolni.

10. A város fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson és hogy esetleg új árlejtést hirdethessen.

11. Az ajánlattevők ajánlataikkal a közszállítási szabályrendelet 25. §-ban körülírt végleges döntésig kötelezett-ségen maradnak.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1911. évi szeptember hó 26-dik napján tartott üléséből.

Városi tanács.

16,208—1911.

Árverési hirdetés.

A Piac-utcai házak ondódi földjén, Kossuth-utcai házak ondódi földjén, Kossuth-utcai házak ujosztásu, Piac-utcai házak ujosztásu, Péterfia-utcai házak ujosztásu, Csapó-utcai házak ujosztásu, Péterfia-utcai házak ondódi, Csapó-utcai házak ondódi, Hatvan-utcai házak ondódi és ujosztásu, Varga-utcai házak ondódi és ujosztásu földjén gyakorolható vadászati jog nyilvános árverés útján 1912. év aug. 1-től 1918. év angusztus hó 1-ig haszonbérbe adása a városi Tanács által 16,208—1911. sz. határozattal elrendeltetvén, ezen árverésre határnapul a városház nagytanácsstermében 1911. év október hó 24-ik napjának d. e. 9 órája tüzetelt ki; — mely árverésre az árverelni szándékozók azzal hivatnak meg, hogy az árverési feltételek előzőleg a városi számvevőségénél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1911. évi szeptember hó 25-én tartott üléséből.

A városi Tanács.

16,214—1911.

Árverési hirdetmény.

A város tulajdonát képező Stenczinger-fele ház ondódi földjének nyilvános árverésen haszonbérbe adása a Városi Tanács 16,214—1911. sz. t. határozattal elrendeltetvén, ezen árverésre határnapul a városház nagytermében 1911. évi október hó 11-dik napjának d. e. 9 órája tüzetelt ki, miről az árverelni kívánók azzal értesítettek, hogy az árverési feltételek a városi számvevőségénél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1911. évi szeptember hó 25-én tartott üléséből.

A Városi Tanács.

„Ős Debreczen.”

Elbeszélések Debreczen multjából.

Irta: **Koncz Ákos.**

A fővárosi és vidéki sajtó a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg ezen kötetről, mely Debreczen multját rajzolja meg megfigyelő tollal.

Ára 3 korona.

Tisztviselőknak, tanároknak, tanítóknak, nyilvános könyv-
o o tárnaknak, egyleteknek és tanulóknak 2 kor. o o

Kapható a szerzőnél:

Városház, földszint, 7-ik számú ajtó (közlejár.)

Alapítottatt 1561.

Telefon: 270.

« DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS » KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA.

(VÁROSHÁZÉPÜLET, KOSSUTH-UTCA.)

A modern technika legújabb vívmányaival felszerelve, készít mindenféle nyomtatványokat a leg egyszerűbbtől a legdiszesebbig, jutányos ár mellett. ☺☺☺☺☺

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legzölésesebben állittatnak ki. — Yidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. ☺☺☺

Tartós betűereből készült tömöntvényekkel helybeli és vidéki nyomdákknak, könyvkötőknek jutányos árért rövid idő alatt szolgálunk.